

Kunstplan

Norges Handelshøyskole, Bergen – Rehabilitering av hovedbygning fra 1963

Sammenvevinger på tvers av tid

Modell av hovedbygning, arkitekter Nicolay Brøndmo og Paul Lambach, oppført 1961-1963.

Innhold

1. Kunstutvalgets sammensetning og øvrige fakta om prosjektet
2. Kort om kunstens omgivelser
3. Kuratorprosjektet: *Sammenvevinger på tvers av tid*
4. Kunstnere og kunstverk
5. Formidling
6. Fremdriftsplan
7. Forvaltning
8. Budsjett
9. Plantegninger - plassering av verkene

1. Kunstutvalgets sammensetning og øvrige fakta om prosjektet

Mottaker: Norges Handelshøyskole, Bergen

Byggherre: Statsbygg

Budsjettramme avsatt til kunst: Kr 3 400 000

Ferdigstillelse for bygget: januar 2021

Kunstutvalg:

Kurator: Jenny Kinge, utvalgets leder, KORO

Produsent: Cato Løland, KORO

Mottakerrepresentant: Eivind Drange

Byggherrerepresentant: Erik Johansen, Statsbygg

Arkitekt: Solveig Amundsen og Lise Ringheim, Origo Arkitekgruppe AS

Kunstfaglig rådgiver: Janicke Heggem Rudi Iversen, KORO

2. Kort om kunstens omgivelser

Norges Handelshøgskole (NHH) er en av de ledende handelshøyskolene i Europa. De har et internasjonalt høyt respektert forskingsmiljø og er førstevalget for studenter som skal ta økonomisk-administrativ utdanning i Norge. I tett samspill med nærings- og samfunnsliv utvikler NHH ny kunnskap og skaper verdier for en bærekraftig framtid.

NHH ligger i Breiviken, Ytre Sandviken i Bergens nordlige del. Anlegget er omkranset av skogkledte knauser og har utsikt til Byfjorden mot vest. Komplekset består i dag av tre enheter: Hovedbygningen (1963), Servicebygget (1995), Nybygget (2013).

Statsbygg er i gang med prosjektet 1127001 NHH ved Norges Handelshøyskole i Bergen, på totalt 12 527 kvm. Prosjektet omfatter rehabilitering av Norges Handelshøyskoles høyblokk med sidebygninger fra 1960-tallet. Fasader, deler av uteområdet og deler av interiør har høy verneverdi. Hovedbygning består av sentralhall, auditorium maximum, auditoriefløy, instituttblokk, representasjonsbygning (Stupet), bibliotek og aula.

I 1954 begrunnet juryen sitt valg med at vinnerutkastet «Uglereir» av arkitektene Nicolai Brøndmo og Paul Lambach har en «intim karakter med menneskelige dimensjoner, mens høyblokken som skyter frem mot stupet vil dominere sett fra sjøen og byen. Sett fra byen er utkastet det som utvilsomt vil gi den mest karakteriserte silhuett».

Formålet med vernet er å bevare og synliggjøre anlegget fra 1963 som har kulturhistorisk verdi. Hensikten er å sikre sentrale deler av anlegget slik at det utvendige preget som landemerke og utsiktspost bevares. Anlegget er et tidlig og tidstypisk eksempel på høyhus bygd for utdannelsesformål. Anlegget er et viktig landemerke og symbol på Bergens Handelsstand. Vernet skal ivareta bygningens representative funksjon.

Handelshøyskolens hovedbygning ble ferdigstilt i 1963, det samme året som Gerhardsen-regjeringen proklamerte suverenitet over den norske kontinentalsokkelen. Studentene ved NHH studerer på innsiden av en symboltung, brutalistisk arkitektur i en by som har vært viktig for handel og skipsfart helt siden Hansaforbundet etablerte seg på Bryggen på midten av 1300-tallet. Studentene er forankret til fortiden – historien som ligger i byggets vegger – og fremtiden, som de jobber målrettet mot. Når studentene er ferdigutdannet tar de fatt på karriereløp innenfor bank, finans, energi- og ressursforvaltning, innovasjon og bærekraft.

Skolen har om lag 3400 heltidsstudenter og ca. 400 ansatte. NHH har en internasjonal profil og samarbeider med 170 universiteter og handelshøyskoler i mer enn 50 land. Det er omtrent 40 % kvinnelige studenter og 60 % mannlige studenter ved NHH. Høyskolen jobber bevisst med kvinnerekruttering blant studenter og akademisk ansatte.

3. Kuratorprosjektet: *Sammenvevinger på tvers av tid*

Vårt første besøk ved Handelshøyskolen bar preg av alle de betydningsfulle kunstverkene vi fikk se på vår vandring gjennom bygget. Et abstrakt veggmaleri av Inger Sitter utfolder seg over veggene i hovedbygningens trapperom. Videre opp trappen står man foran en billedvev av Frida Hansen som viser rødhårede havfruer stigende opp mot havoverflaten. I Stupet, skolens representasjonslokale, henger lange, transparente blomstergardiner foran vinduene, også utført av Frida Hansen. På en annen vegg skinner lyset gjennom glassmalerier utført av Gerhard Munthe. De toneangivende kunstnerne som nevnes her reflekterer Handelshøyskolens tyngde og posisjon: et prestisjefyllt undervisningssted som utdanner fremtidens økonomer.

Handelshøyskolens hovedbygning har kulturhistorisk verdi, og rehabiliteres i disse dager. Arkitektene jobber med å ivareta den originale arkitekturen fra 60-tallet og samtidig forene den med nye, moderne løsninger og materialer. Det gamle ivaretas, hedres og møter det nye. En tilsvarende tankegang følger dette kunstprosjektet, hvor vi løfter frem et utvalg betydningsfulle verk fra samlingen og samtidig bringer nye verk av anerkjente samtidskunstnere til NHH.

Slik Inger Sitter og Sissel Blystad utviklet integrerte verk ved NHH i forbindelse med tidligere byggeprosjekter vil Tiril Hasselknappe og Kasper Bosmans nå inviteres til å gjøre det samme. Vi vil også kjøpe inn et mindre arbeid på papir av Eline McGeorge. De nye verkene vil flettes inn i arkitekturen, samlingen og Handelshøyskolens posisjon.

4. Kunstnere og kunstverk

- A) Tiril Hasselknappe: en til tre utendørs bronseskulpturer
- B) Kasper Bosmans: emaljert veggarbeide
- C) Eline McGeorge: innrammet arbeid på papir
- D) Rekuratering av samling

A) Tiril Hasselknappe

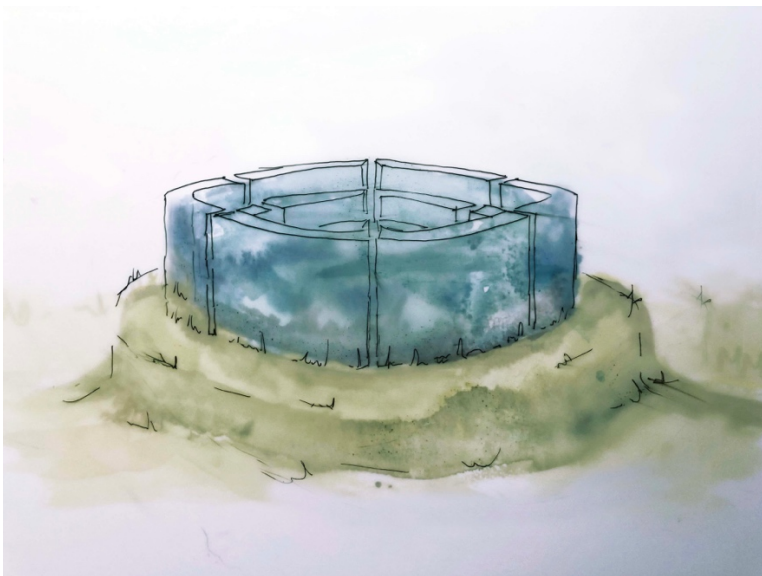
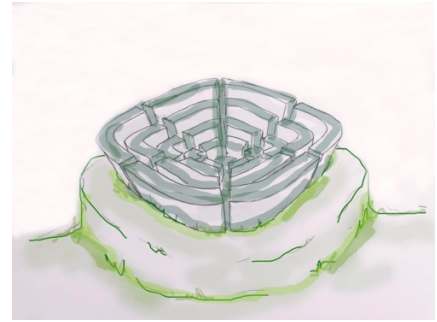
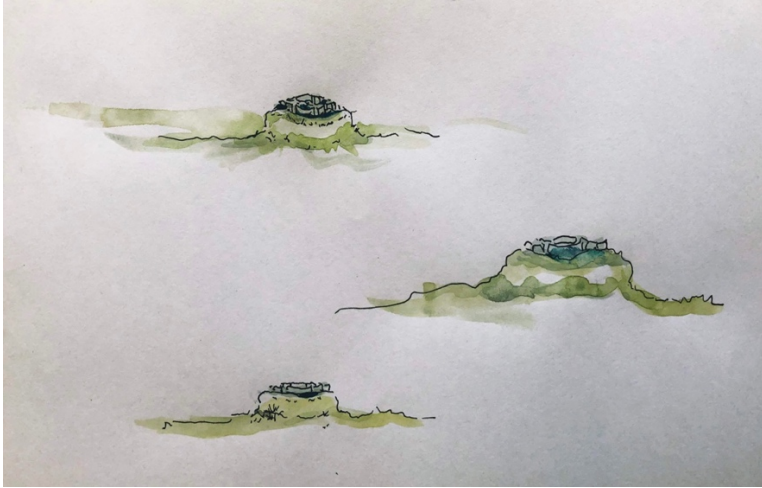
En serie bronseskulpturer av den norske kunstneren Tiril Hasselknappe vil bryte opp av bakken nedenfor høyblokken. Hovedbygningens symboltunge, brutalistiske arkitektur vil speiles i skulpturene, som viser bykjernemodeller. Skulpturene er også solur – de referer til tiden det tar for jorden å rotere rundt sin egen akse – samtidig som de, gjennom sine former, visualiserer og setter spørsmål ved andre forståelser av konseptet tid. Hasselknappe er interessert i hvordan avgjørelser har effekt på samfunnet og i arbeidet med denne skulpturserien tar hun for seg aksen *tid - utvikling*. Hennes innfallsvinkel er relevant for Norges Handelshøyskole, som lærer opp studenter til å lede endringsprosesser og utvikle bærekraftige forretningsmodeller i framtidens arbeidsliv.

Plassering

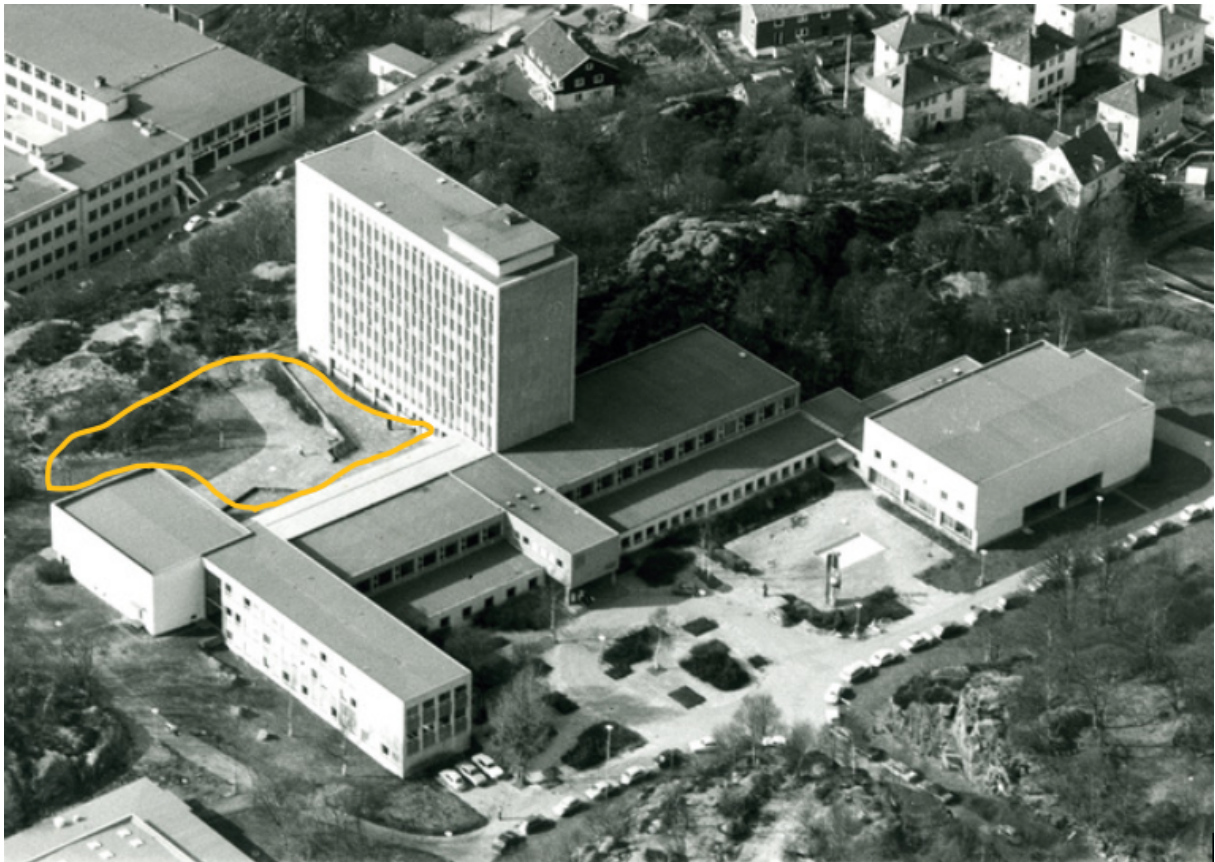
Tre (alternativt en eller to) bronseskulpturer vil heve seg opp fra gresset (alternativt også fra skifersteinen på solterrassen). Skulpturene skaper små opphøyninger i gresset som gir assosiasjoner til det omkringliggende landskapets grønne knauser. Materialet bronse, som Hasselknappe benytter seg av, knyttes til kobbergesimsen som strekker seg langs utsiden av Promenade-korridoren, som over tid har fått en grønn patina. Det vil oppstå en akse mellom Palle Pernevis abstrakte, høyreiste stålskulptur ved hovedbygningens inngangsparti, og Hasselknappes jordnære fremtidsscenarioer på vestsiden av hovedbygningen.

Tiril Hasselknappe (f. 1984, Arendal) bor og jobber i Oslo og New York. Hun er utdannet ved Malmö Konsthögskola, Sverige (2008 - 2013) og the Cooper Union School of Art, New York (2010). De siste årene har hun stilt ut ved toneangivende museer, gallerier og institusjoner i USA, Tyskland, Norge, Frankrike og Sverige. Hasselknappe lager abstrakte skulpturer, ofte i store formater. Hun veksler mellom materialer som betong, stål og epoxy. Hennes arbeider har sterke bånd til arkitektur og er formalt sett i slekt med betongbrutalismen som kjennetegner NHH. I arbeidet med sine skulpturer utvikler hun sin egen fiktive arkitekturhistorie, ofte inspirert av science fiction litteratur og filmer. Hun lager kraftfulle og ladete objekter og i alle sine prosjekter relaterer hun seg til og utvikler sine skulpturer i forhold til omgivelsene de skal vises i.

Skisser

Plassering

Uteområde mot vest sett fra innsiden av Promenade-korridor.

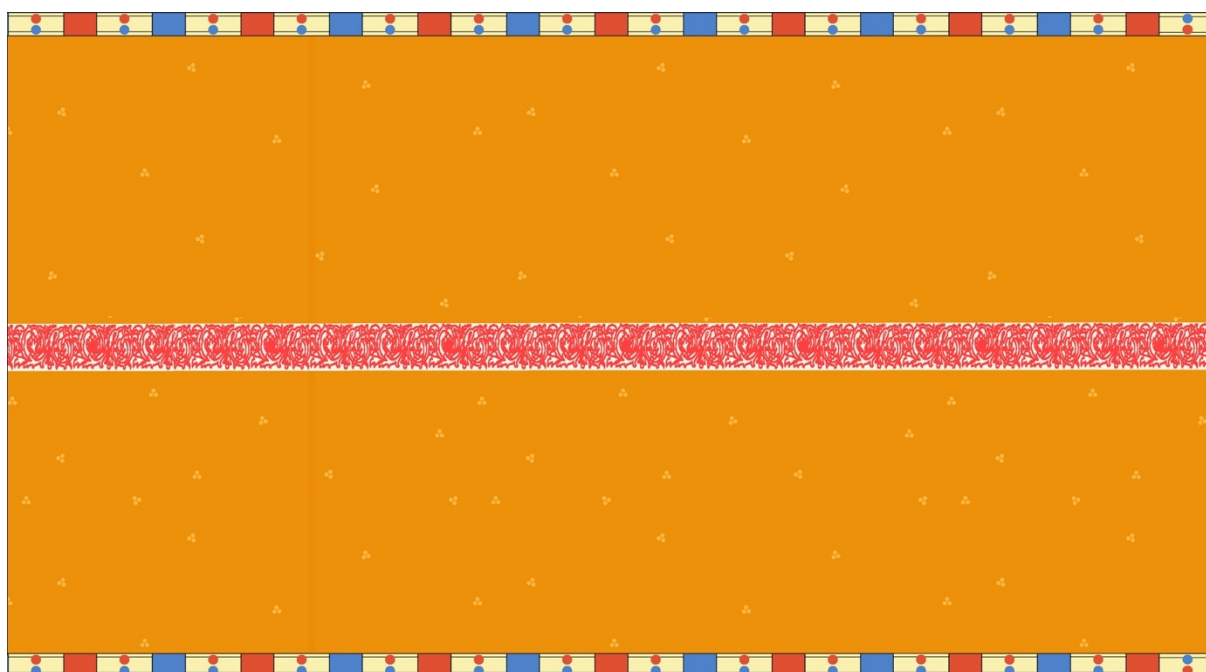
B) Kasper Bosmans

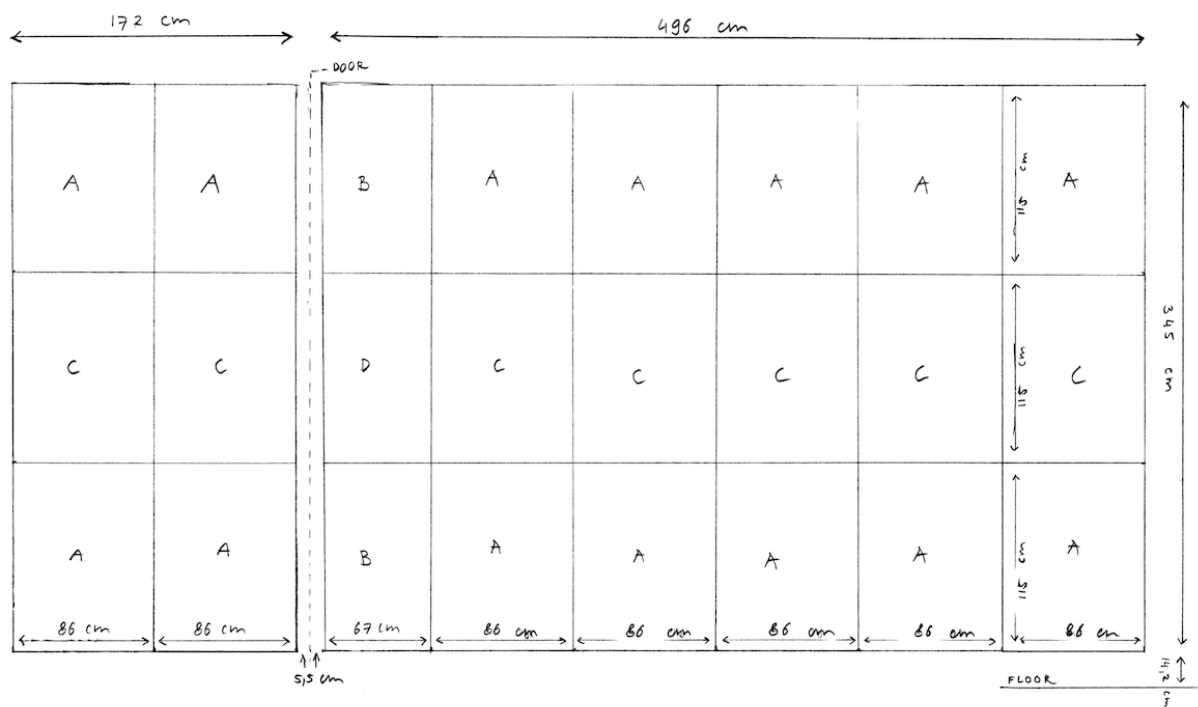
Der Tiril Hasselknippe setter spørsmål ved den uoverskuelige fremtiden tar den belgiske kunstneren Kasper Bosmans oss med tilbake i tid, nærmere bestemt til Middelalderen, som også var utgangspunktet for Gerhard Munthes særegne ornamentale stil. I et større emaljert veggarbeide basert på broderier utført av kvinner i tidlig Middelalder, trekker Bosmans fortidens former og mønstre frem i dagens lys. Bosmans spinner videre på disse kvinnenenes – ofte personlige – motiver, og fletter håndverket de engang utførte inn i vår egen tid. I likhet med Sissel Blystads «gulvteppe», Gerhard Munthes glassmalerier i Stupet og Inger Sitters veggmaleri, integreres Bosmans verk sømløst inn i skolens interiør.

Bosmans praksis er forankret i historisk research. Han samler materiale fra folkekunst, våpenskjold, kart, myter, alfabeter og symboler og tar dette materialet videre i egne arbeider som består av skulptur, maleri og installasjon. Han analyserer, deler opp og omorganiserer objekter og symboler fra ulike politiske, kunstneriske og sosiale ordner. I hans arbeider forenes design, politikk, teknologi og folkekultur gjennom et abstrakt og figurativt formspråk.

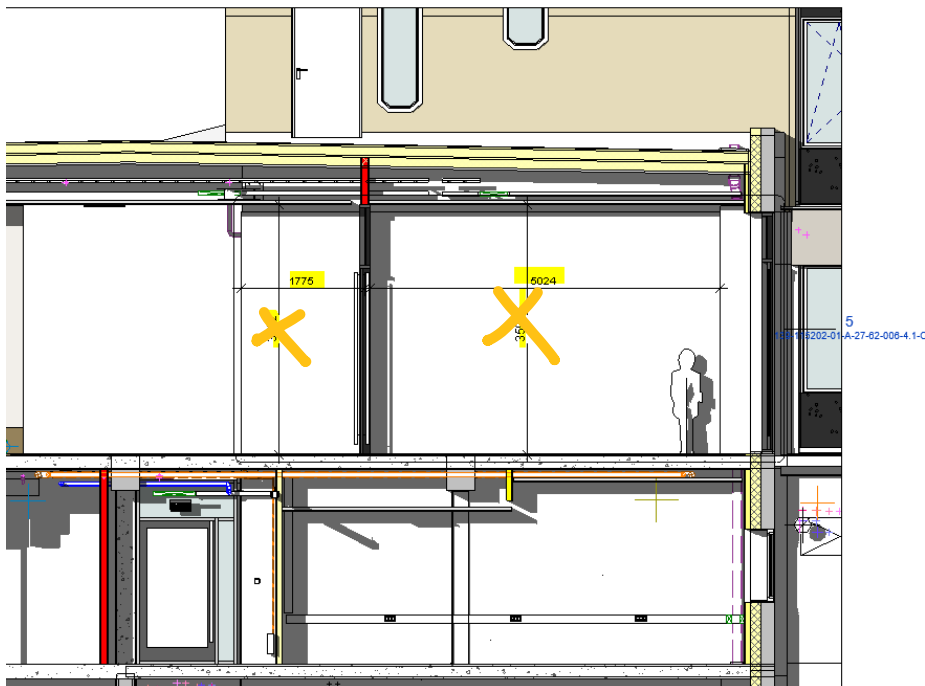
Kasper Bosmans (f. 1990, Lommel, Belgia) bor og arbeider i Amsterdam og Brussel. Bosmans er utdannet ved HISK, Higher Institute for Fine Arts i Ghent i Belgia. Han er representert av Gladstone Gallery og har en aktiv utstillingsvirksomhet i Europa, og også USA. I 2015 hadde Kasper et kunstneropphold ved Frida Hansens hus i Stavanger.

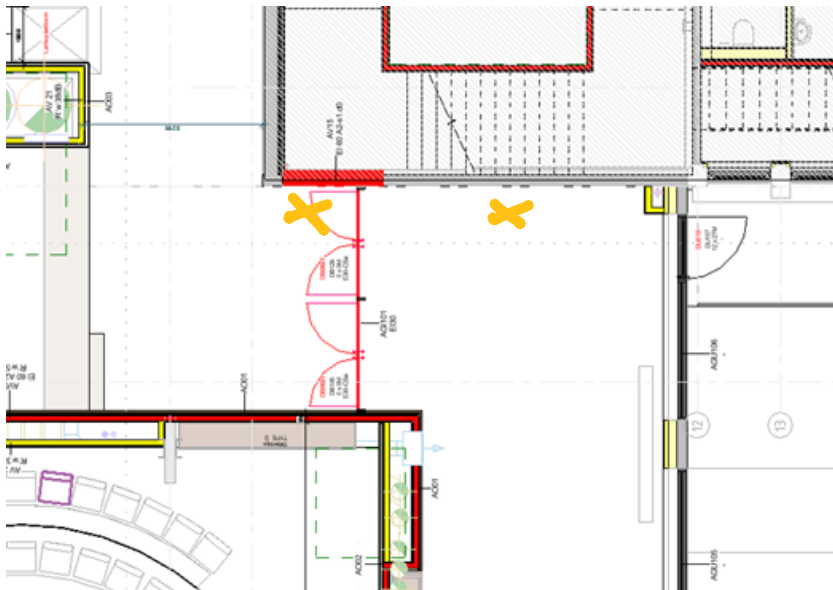
Skisse

Plassering

C) Eline McGeorge

Vi vil gå til innkjøp av McGeorges verk «When Species Meet, Biomatic, Hand and Seeds» fra 2015. Det innrammede arbeidet (35x26 cm) består av inkjet print, akvarell og gouache, og kjøpes gjennom Hollybush Gardens, McGeorge sitt galleri i London. Papirarbeidets motiv viser en menneskehand med frø, hvor håndens oppbygning gir assosiasjoner til en robot eller et arkitektonisk bylandskap mot en blå himmel.

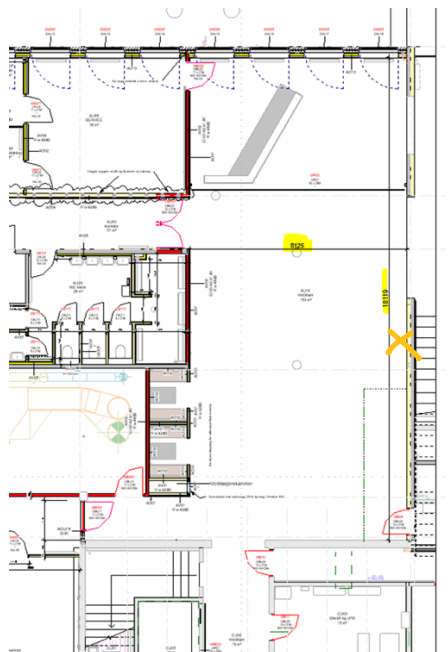
McGeorge utforsker mulige allianser mellom biotiske krefter, og vi er vitne til en symbiose eller et nettverk mellom arter, frø, pikslar, og maskiner. Dette er temaer som også tas opp ved NHH, gjennom emnet: *Energy, natural resources and the environment*, som ser nærmere på forholdet mellom menneske og miljø og tilgang og utvinning av energi innenfor et miljøperspektiv.

McGeorge jobber med collage, montasje og vev. Hun ser på kunsten og fiksjonen som en mulighet til å rekonfigurere og bidra til politisk tenkning. Hennes arbeider inneholder hybride figurer, blandinger mellom menneske, natur, dyr, arkitektur, maskin og fiktive karakterer.

Eline McGeorge (f. 1970 Norge) bor og arbeider i Oslo og London. Hun har en master i kunst fra Goldsmith's College i London og kunstakademiet i Bergen. Hennes arbeider har blitt stilt ut ved anerkjente kunstinstitusjoner som Henie Onstad Kunstsenter og Nasjonalmuseet i Oslo og Pompidou senteret i Paris. Hun er representert av galleriet Hollybush Gardens i London.

Plassering

McGeorges verk vil henge i resepsjonen i hovedbygningens underetasje, til venstre for feltet hvor overlyset slippes inn. Den aktuelle veggflaten er 2,49 m høy. Overfor McGeorges motiv vil det henge et maleri som viser et frodig norsk landskap, som ble malt for omtrent 80 år siden av den norske maleren Alf-Jørgen Aas.

D) Rekurtering av Norges Handelshøyskoles Kunstsamling

I arbeidet med å kartlegge NHHs samling har vi blitt introdusert for en omfattende samling kunstverk – over 80 enkeltverk – hovedsakelige av norske kunstnere. Siden åpningen av Handelshøyskolen i 1936 har skolen mottatt en rekke kunstverk som gaver. Samlingen omfatter blant annet over 25 maleriportretter av mannlige professorer og rektorer opp gjennom tidene. NHH har også en stor samling mindre gjenstander og kunsthåndverk av internasjonale og norske utøvere, også gitt som gaver. Videre finnes det flere kunstverk ved NHH som har kommet til skolen gjennom nye byggeprosjekter hvor KORO har vært involvert.

Da NHH på 60-tallet var i ferd med å reise sitt nybygg i Sandviken ble skolen tilbudt å overta den 96 kvm store spisestuen fra villaen Stupet fra 1897. Gerhard Munthe og Frida Hansen er blant kunstnerne som har smykket ut den ærverdige spisestuen, som ble gitt i gave til NHH fra Anton Mohr, som var professor ved NHH. I 1963 stod spisestuen ferdig restaurert og plassert i et eget tilbygg til høyskolen. I dag fungerer Stupet som skolens representasjonslokale og det blir brukt ukentlig til lukkede arrangementer. Referanser fra Stupet kan spores i Kaspers Bosmans nye verk – samt i maleriet av Ida Ekblad, som nylig kom til NHH gjennom KORO's kunstordning LES.

Hovedbygningen stod ferdig i 1963 og fire år senere, i 1967, ble et veggmaleri av Inger Sitter – inspirert av utsikten fra NHH sett mot vest – avduket i hovedbygningens vestibyle. I 1972 ble skulpturen «Triloglypt» av den svenske kunstneren Palle Pernevi avduket utenfor hovedbygningens inngangsparti. Skulpturen var en gave fra Foreningen for Norges Handelshøyskole. Pernevi og Sitters monumentale kunstverk, som begge er tilknyttet NHHs hovedbygning, innlemmes i dette kunstprosjektet.

Som nevnt har NHH blitt påbygd i flere omganger. I 1995 ble skolen utvidet med Servicebygget og i den forbindelse var KORO ansvarlig for et kunstprosjekt som omfattet arbeider av Sissel Blystad og Tore Hansen. I 2013 ble skolen påbygd mot den sørlige siden av hovedbygningen og KORO var involvert i utsmykningen av skolens Nybygg. Verk av kunstnerne Kurt Johannessen, Anders Sletvold Moe, Tobias Arnell, Bjørn Kowalski Hansen, Vegard Vindenes og Jørgen Craig Lello befinner seg i Nybygget.

Skolens kunstsamling er såpass stor og variert og vi har valgt å ikke gå videre inn i sistnevnte KORO-prosjekt. På den andre siden har vi valgt å innlemme Sissel Blystads «GULV» fra 1995 i kunstprosjektet, da dette verket er interessant å se i sammenheng med andre verk fra samlingen som vi har valgt å fokusere på, og fordi det befinner seg tett på hovedbygningens bygningskropp. De to integrerte mosaikkgulvene med tittel «GULV» av Sissel Blystad ble ferdigstilt i Servicebygget i 1995 gjennom KORO/Statsbygg. Gulvene er lagd av polerte steinplater i naturgitte farger. Blystad var en av de første til å benytte seg av digital tegning for å lede komposisjonelle avgjørelser i utformingen av sine tekstilverk. Gulvutsmykningen ved NHH er trolig utformet slik.

Selv om Blystads gulvtepper ved NHH er utført i stein, er hun først og fremst kjent for sine arbeider i tekstil. Etter å ha fått oversikt over NHHs samling viser det seg at skolen har flere betydningsfulle verk av kvinner som jobber med tekstilmediet, deriblant den transparente billedveven «Havfruer» fra 1921 av Frida Hansen. Dette verket ble gitt i gave til NHH fra Foreningen for Norges Handelshøyskole i Bergen i 1990. Seks år senere, i anledning NHH sitt 60 års jubileum i 1996, fikk NHH teppet «Kors» av Anne Sæland i gave fra AFF, NHHK og SNF. Sælands teppe er laget av selskinn og domineres av rektangulære sorte og dunkle flater satt opp mot hverandre. Både Hansen og Sælands tepper samt Blystads «GULV» inngår i dette kunstprosjektet.

Videre i kartleggingsarbeidet av samlingen ble vi oppmerksom på et landskapsmaleri av Alf-Jørgen Aas, som stod lagret i hovedbygningens kjeller. Maleriet ligner en del på maleriet «Fra Svolvær» fra 1938-1939, som er et av de seks maleriene Nasjonalmuseet har av Aas i sin samling. Tittel og år på maleriet som tilhører NHH er ukjent, trolig ble det malt i samme tidsrom som Nasjonalmuseets maleri. Det er interessant å lese at Aas var opptatt av norske billedtepper og folkelig fargetradisjon, som er nærværende gjennom andre verk i NHHs samling.

Kunstprosjektet inkluderer også den figurative skulpturen «Pan med tryllefløyten» av Arne Vinje Gunnerud. Skulpturen er utført i tre, år er ukjent. Innenfor gresk mytologi er naturguden Pan assosiert med skogen og begjæret. Gunneruds «Pan med

tryllefløyten» har korte ben og klovene til en bukk og er fremstilt spillende på sin fløyte. Skulpturen ble innkjøpt av NHH v/ rektor Dag Coward.

Et ekspressivt maleri av Inger Sitter, trolig malt på 90-tallet innlemmes også i kunstprosjektet. Maleriet ble gitt i gave til NHH i 1990 av Foreningen for Norges Handelshøyskole i Bergen.

I 2019 fikk NHH et ekspressivt og koloristisk maleri av Ida Ekblad gjennom KOROs Kunstordningen LES. Ekblads abstrakte billedkomposisjon, som har utgangspunkt i gamle kniplingsarbeider og som har referanser til håndverksmessige tradisjoner, trekkes også inn i dette kunstprosjektet.

En sentral del av kunstprosjektet er de rehabiliterende grepene vi vil gjennomføre for å løfte frem og kontekstualisere verk fra Handelshøyskolens samling. Vi foreslår å rydde områdene rundt de aktuelle kunstverkene som allerede befinner seg på NHH for å skape ro og fokus. Verk av Aas, Sæland, Sitter og Gunnerud vil få nye plasseringer. Vi har satt NHH i kontakt med konservatorer, slik at de utvalgte verkene fra samlingen blir vurdert konserverte om nødvendig. Flere av verkene mangler verksinfo, som tittel, årstall og teknikk, og vi vil jobbe med å innhente denne informasjonen. Videre vil vi bestille og montere nye skilter til de utvalgte verkene i samlingen, slik at verkene som er en del av kunstprosjektet får en helhetlig formidlingsprofil. Alf-Jørgen Aas og Frida Hansens arbeider vil få ny innramming, som bekostes av kunstprosjektets budsjett.

Palle Pernevi

Palle Pernevi (1917-1997) er en svensk skulptør som på 60-tallet utviklet et abstrakt formspråk i materialer som sveiset jern og rustfritt stål. Han har bidratt med en rekke offentlige utsmykkinger, hovedsakelig i Sverige. Nasjonalmuseet i Oslo har to verk av Pernevi i sin samling.

Plassering

Palle Pernevis stålskulptur, trolig fra 60-tallet, står utenfor Handelshøyskolens hovedinngang. Den abstrakte skulpturen, som ble utført i samme tidsrom som NHHs hovedbygning, leder de besøkende videre inn i den modernistiske arkitekturen den er forankret til. I 2014 ble «Orvil-statuen», tegnet av Geir Fuglaas til UKEN 80, plassert tett på Pernevis monumentale skulptur. Vi anbefaler NHH å flytte «Orvil-statuen» til et annet område, slik at Pernevis skulptur får stå uforstyrret på denne plassen, slik den har gjort siden avdukingen av den i 1972.

Konservering

Bevaringstenestene tilstandsvurderer «Triloglypt» høst 2019. NHH, ved Eivind Drange koordinerer og bekoster tilstandsvurdering og evt. videre konservering av skulpturen.

Alf-Jørgen Aas

Alf-Jørgen Aas er en norsk maler som levde fra 1915 til 1981. Han ble født i Trondheim, studerte ved Kunstakademiet fra 1934 til 1938 under Axel Revold, Jan Heiberg og Georg Jacobsen. På midten av 40-tallet lagde han malerier med mettet og klingende fargeholdning, med robust og dekorativ kraft som lå tett opp til Axel Revolds kunst. Som Revold var han opptatt av norsk folkelig farge tradisjon, spesielt billedteppene. Aas' kunstneriske produksjon var liten, men som kunstkritiker, intendant og pedagog fikk han stor innflytelse, først som lærer ved Studieatelieret i Bergen, siden både som professor og rektor (1975–80) ved Statens kunstakademi.

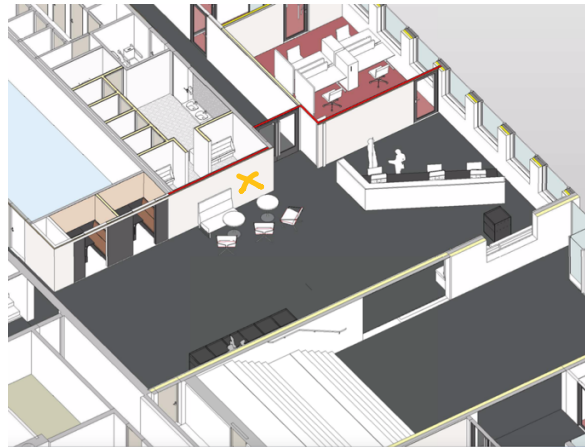
Plassering

Et maleri fra NHHs kunstsamling (tittel og år ukjent) av Alf-Jørgen Aas skal henge på spilevegg i resepsjonen i hovedbygningens underetasje, overfor Eline McGeorges tegning. Den aktuelle veggflaten er 2,49 m høy og 4,51 m bred. Spiler er 24 mm brede og spalte er 8 mm. Møblering skal diskuteres nærmere med arkitekt. Det vil bli spesielle krav til belysning og el. installasjoner som støpsel må plasseres lavt på veggen. Unngå bruk av brytere i nærheten av maleriet.

Konservering

Maleriet skal få ny ramme, uten glass, som sikres til vegg. I november 2019 setter produsent Cato Løland NHH ved Eivind Drange i kontakt med malerikonservator Marie-Louise Lorentzen. Lorentzen vil eventuelt løsne Aas sitt maleri fra eldre ramme og konservere det. NHH ved Eivind Drange bekoster og koordinerer dette.

Videre skal verket rammes inn av Ramme Service Bergen AS. Kostnader for ny ramme dekkes av KOROs budsjett. Produsent Cato Løland koordinerer ny innramming av maleriet. Maleriet må være ferdig innrammet innen august 2020.

Inger Sitter

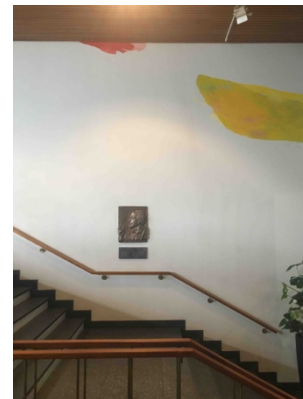
Inger Sitter (1929 – 2015) er utdannet ved Statens kunstakademi i Oslo, hvor hun var elev av Per Krohg, Axel Revold og Jan Heiberg. Hun har hatt separatutstillinger ved anerkjente institusjoner som Kunsternes Hus, Henie-Onstad Kunstsenter, Haugar Vestfold Kunstmuseum og Trondheim kunstmuseum. Sitter regnes som en av våre første modernister som tok i bruk et abstrakt formspråk. Sammen med Carl Nesjar og Odd Tandberg var Sitter med på å dekorere Regjeringsbygningen i Oslo, tegnet av Erling Viksjø. Veggmaleriet ved Norges Handelshøyskole er ett av flere store, dekorative arbeider hun har utført i Norge. Sitter var den første kvinnelige professor ved Statens kunstakademi i Oslo fra 1981 til 1984.

Opprydning rundt veggmaleriet

Inger Sitters veggmaleri fra 1967 er malt på veggene i hovedbygningens rapperom. Vi foreslår enkle grep for å skape ro og luft rundt dette verket. Hovedsakelig dreier det seg om å finne en ny plassering til bronserelieffet av Thorolf Rafto, utført av Per Ung, som frem til nå har hengt innenfor veggmaleriets sone. Ellers foreslår vi å fjerne andre forstyrrende elementer som planter og infoplansjer, som frem til nå har vært plassert tett på veggmaleriet. Vi foreslår å samle infoplansjer til venstre for inngangsparti, et område som ikke vil berøres av kunst. Vi ønsker å tilbakestille det rene, luftige inntrykket som vi ser var gjeldende på 60-tallet.

Konservering

Under rehabilitering av hovedbygning er Sitters veggmaleri pakket inn/beskyttet. I forbindelse med tidligere el.arbeid utført i nærheten av verket har en liten del av veggmaleriet, ved en feiltagelse, blitt overmalt av veggmaling. Vi anbefaler NHH ved Eivind Drange å invitere malerikonservator Marie-Louise Lorentzen til NHH for tilstandsvurdering og konservering av det integrerte verket så fort beskyttelse er fjernet.

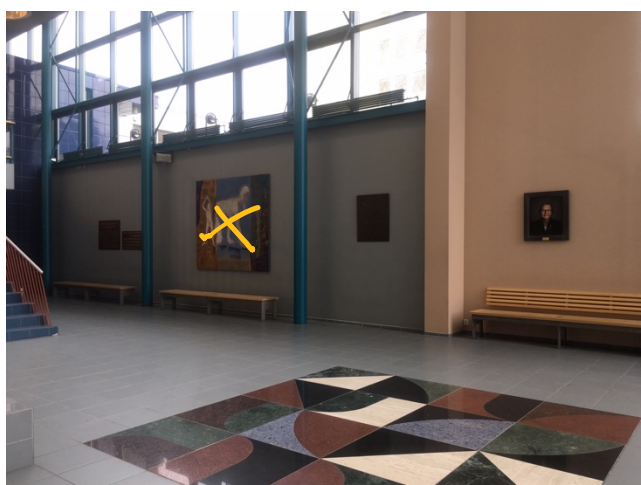
Plassering av Sitters fritthengende maleri

Et ekspressivt maleri av Sitter flyttes fra teglsteinsveggen i promenade-korridor, hvor det tidligere har hengt, til Servicebygget (der Kjell Torristes maleri henger i dag). Sitters maleri vil plasseres mot en ensfarget vegg, og slipper å konkurrere mot en mønstret bakgrunn som det gjorde tidligere. Den nye plasseringen vil også skape en større avstand mellom Sitters veggmaleri, som ble utført på slutten av 60-tallet, tidlig i kunstnerskapet, og maleriet som trolig ble malt rundt 1990, tjue/tretti år senere. De buede, abstrakte formene i Sitters maleri vil gjennom den nye plasseringen gå i tettere dialog med Sissel Blystads «GULV», som også ble utført på nittitallet. Sitters ekspressive gester og Blystads digitale mønster overført til stein viser ulike tilnærminger til abstraksjon.

Videre råder vi NHH til å finne nye plasseringer til plaketter, samt portrettet, som nå er montert på veggen i Servicebygget, slik at Sitters maleri får pryde denne flaten uten forstyrrelser.

Konservering

Etter avtale med Eivind Drange vil malerikonservator Marie-Louise Lorentzen også tilstandsvurdere Sitters ekspressive maleri. NHH ved Eivind Drange bekoster og koordinerer dette.

Arne Vinje Gunnerud

Den norske billedhuggeren Arne Vinje Gunnerud (1930 – 2007) ble utdannet ved Kunst- og Håndverkskolen og Statens kunstakademi i Oslo under professor Per Palle Storm. Han debuterte på høstutstillingen i 1953 og siden hadde han høy utstillingsaktivitet i inn- og utland. Han har også gjort en rekke utsmykningsarbeider i Norge. Gunneruds motiver er hentet fra sagn, eventyr, myter og folketro.

Plassering

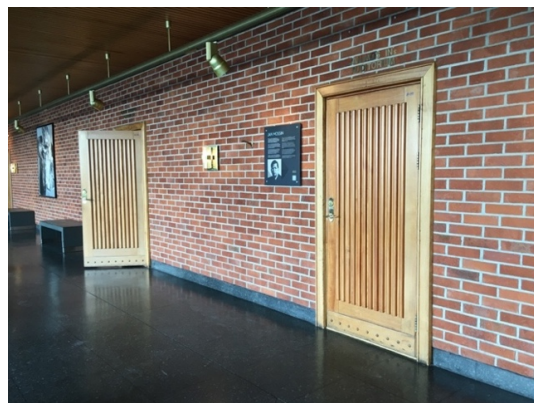
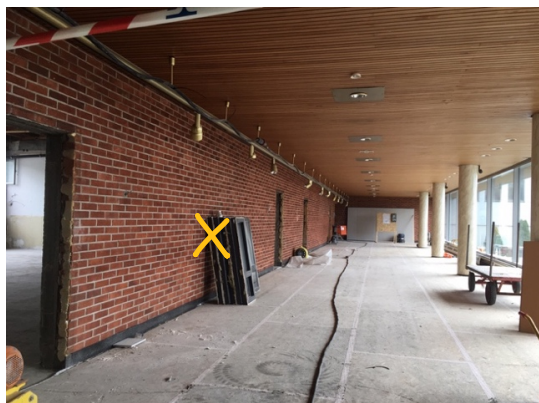
Arne Vinje Gunneruds skulptur «Pan med tryllefløyten» plasseres mot det største teglsteinveggfeltet nærmest trapperom i Promenade-korridor, som vender ut mot solterrassen. Korridoren brytes opp av massive tredører som i seg selv har skulpturelle kvaliteter. Utover Gunnerus skulptur, som – i likhet med dørene – er utført i tre, vil det ikke plasseres andre kunstverk i denne delen av promenade-korridoren. Takhøyde i promenade-korridor er 3,1 meter. Skulpturen er 2,15 m høy. Sprinkler og belysning må ikke komme i konflikt.

Konservering

«Pan med tryllefløyten» tilstandsvurderes og evt. konserveres av Bevaringstenestene. NHH ved Eivind Drange bekoster og koordinerer dette.

Plassering

Bilde av tredører i Promenade-korridor.

Frida Hansen

Frida Hansen (1855-1931) er en av Norges mest betydningsfulle tekstilkunstnere. Hun lærte den tradisjonelle vevteknikken da hun reiste rundt Jæren og Ryfylke og lærte av bønders koner å farge garn med plantefarger. I likhet med Gerhard Munthe var hun interessert i gamle norske vevarbeider og etter hvert lot hun seg inspirere av Europeiske impulser. Hun lagde store billedtepper med litterære motiver og av transparente portierer med rike blomstermotiver. Til sistnevnte utviklet hun og tok patent på teknikken «transparents», som vekslet mellom å ha vevde og uvevde partier. Frida Hansen opprettet også landets første veveri med plantefarger.

Plassering

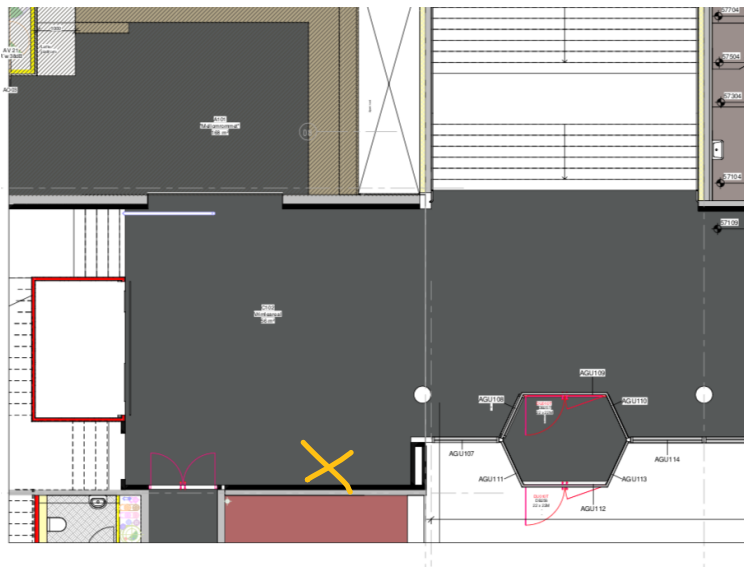
Frida Hansens teppe «Havfruer» fra 1921 har frem til nå hengt i den nordlige delen av promenade-korridoren, ved inngangen til høyblokkens første etasje. En sofagruppe har den siste tiden hatt en uheldig plassering foran veven, slik at man ikke har kunnet betrakte teppet i sin helhet. Klokken som har fulgt med hovedbygningen siden 60-tallet har vært plassert tett på veven, og det samme har en hylle med diverse brosjyrer. Takhøyde er 3,1 m. Det sårbare teppet må skjermes for direkte sollys og annen sterk, direkte belysning. Veggene som vender mot høyblokken i enden av promenade-korridoren er en gunstig plassering med tanke på lysforhold. Vi har derfor valgt å beholde plasseringen av verket mot denne vegg, men vil midtstille veven på den aktuelle flaten slik at verket får en mer fremtredende plass i rommet. I samråd med arkitektene har det blitt besluttet at det skal plasseres en lav benk omtrent i midten av korridoren, i god avstand fra teppet, slik at man kan betrakte verket sittende om man ønsker det. Utover den lave benken vil det ikke være andre møbler i dette området. I samråd med NHH vil vi finne en ny plassering til klokken. Videre fraråder vi NHH å plassere brosjyrer og annet undervisningsrelatert materiale i nærheten av teppet, og anbefaler de heller å plassere dette i det nye Mellomrommet like ved.

Konservering

«Havfruer» frysebehandles, eventuelt konserveres og magasineres hos Bevaringstenestene frem til vår 2020. NHH ved Eivind Drange bekoster og koordinerer dette.

Innramming

I juni 2020 transporteres teppet til Ramme Service Bergen AS hvor det vil få ny ramme. Vi følger Bevaringstenestenes anbefalinger og veven vil trolig rammes inn av en pulverlakkert metallmonter med treramme på utsiden. Rammen vil få en blågrå bakplate og UV-glass. Ny innramming bekostes av KOROs budsjett. Innramming av veven koordineres av KOROs produsent Cato Løland.

Anne Sæland

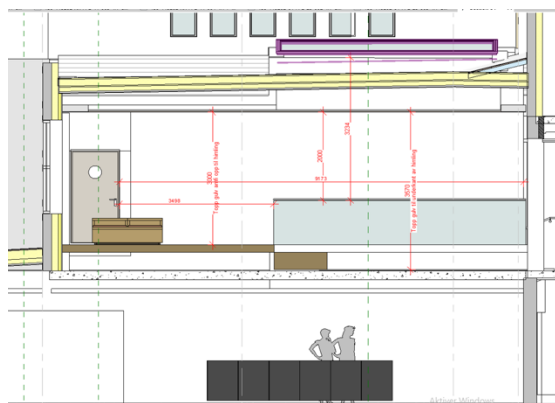
Anne Sæland (f. 1944) arbeider med broderi, applikasjon og billedvev og eksperimenterer med utradisjonelle formuttrykk og kunstmateriale. På 80-tallet oppdaget hun selskinnet som hadde en sterk evne til å reflektere lyset. Hun brukte dette materialet i store tepper sammen med broderi og applikasjon.

Plassering

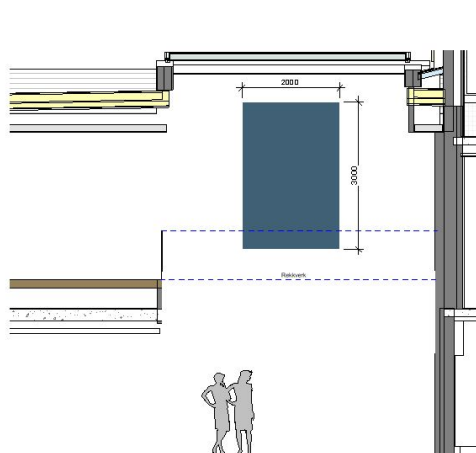
Sælands teppe «Kors» fra 1996 er laget av selskinn og domineres av rektangulære sorte og dunkle flater satt opp mot hverandre. Det 3 x 2 meter store teppet flyttes fra opprinnelig plassering i Servicebygget (der Ida Ekblads maleri nå henger) til vegg under overlyset i hovedbyggets nye Mellomrom. Variasjonene i de ulike partiene vil forsterkes av dagslyset som flommer inn ovenfra. Alternative plasseringer av dette verket er 2. etasje i trapperom B11 sør i hovedbygningen eller på veggflate i vrangleareal, mot Servicebygg (takhøyde 3,6 m). Endelig plassering vil avgjøres under montering i oktober 2020.

Konservering

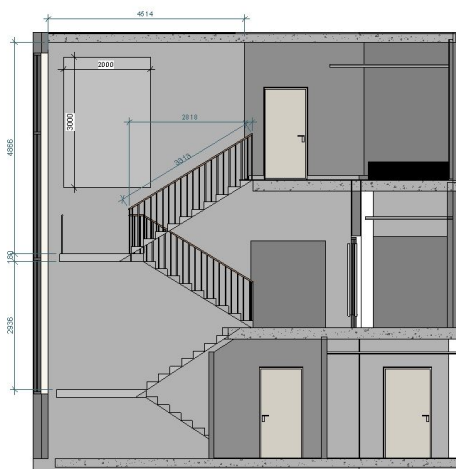
«Kors» frysebehandles, eventuelt konserveres og magasineres hos Bevaringstenestene frem til montering ved NHH høst 2020. NHH ved Eivind Drange bekoster og koordinerer dette.

Mellomrommet, tegning viser ulike nivåer og gelender foran åpning ned til underetasje

Forslag til plassering av selteppet under overlys i Mellomrommet.

Alternativ plassering av selteppet i trapperom B111.

Sissel Blystad

Sissel Blystad (f. 1944) er en tekstilkunster som jobber i flere teknikker. Sæland og Blystad var begge del av en gruppe kvinner som på 70-tallet etablerte et tekstilverksted på Bryggen i Bergen. Blystad jobber i et abstrakt formspråk, hvor fargene er hennes hovedanliggende. Frida Hansen var en viktig foregangskvinne for Blystad og Sæland.

Plassering

De to integrerte mosaikkgulvene med tittel «GULV» av Sissel Blystad befinner seg i vrirlearealet i Servicebyggets to nivåer.

Konservering

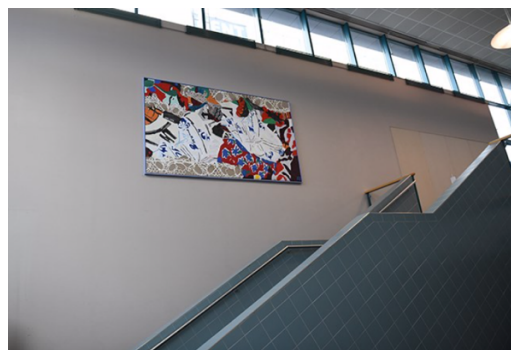
KORO Forvaltning vil i løpet av 2020 reise til NHH og gjøre en tilstandsvurdering av verk som er i KOROs samling, dette inkluderer Sissel Blystads «GULV».

Ida Ekblad

Ida Ekblad (f. 1980) har på få år etablert seg som en av de mest toneangivende unge norske kunstnerne, og har allerede en betydelig internasjonal karriere. Utstillingslisten er lang, med Astrup Fearnley Museet og soloutstilling på Nasjonalmuseet i Oslo som høydepunkter i Norge.

Et ekspressivt maleri av Ekblad kom til NHH gjennom KOROs kunstordning LES. Malerier ble montert på vegg i Servicebygg i oktober 2019 ved Marie Buskov og Elisabeth Tetens Jahn.

5. Formidling

Utvalgte verk fra samlingen samt de nye verkene av Bosmans og McGeorge vil få nye messingskilter som vil monteres i nærheten av verkene. Vi har valgt messing fordi dette materialet går i tråd med 60-talls interiøret i hovedbygningen. Stålskilt vil plasseres i nærheten av Hasselknippe og Pernevis utendørs skulpturer, da dette materialet egner seg bedre utendørs.

Vi vil vurdere formidling som aktiviserer, som f.eks. arrangementer på NHH i forbindelse med, og i etterkant av åpningen. Vi vil også diskutere med NHH om kunstprosjektet kan formidles gjennom skolens digitale infotavler.

Øvrige formidling og kommunikasjon vil falle på plass i samarbeid med KOROs formidlingsavdeling med utgangspunkt i KOROs ordinære formidlingstiltak:

- Tekster via KOROs prosjektside og nettside.
- Intervjuer med kunstner og kurator som løfter frem ulike aspekter ved prosjektet / verkene.
- Formidlingsflyer / brosjyre som NHH printer ut og kan ha stående i resepsjonen etc.
- Fotodokumentasjon av alle verk.

6. Fremdriftsplan

Des – jan 2019:	Kunstplan godkjennes/kontrakter/igangsettelse
Jan – mars 2020:	Utarbeidelse av prosjektene/gjennomføringsplaner leveres
Mars 2020 – sept 20/mars 21:	Produksjon
September 2020:	Grovarbeidet for hull og gressplataår/fundament til Hasselknippes skulpturer utføres utendørs ved NHH. HENT bistår.
Oktober/nov 2020:	Montering av verk fra samling og Bosmans verk, muligens også Hasselknippes verk. Sistnevnte avhenger av status for uteområde.
Mars 2021:	Alternativ tid for montering av Tiril Hasselknippes skulpturer ved NHH
Februar – april 2021:	Åpning/Formidling/Ferdigstillelse

7. Forvaltning

Det er lagt vekt på at kunstprosjektene ikke skal ha spesielle behov for drift utover alminnelig renhold. Det vil bli utarbeidet verksbeskrivelse og vedlikeholdsplan for hvert nyproduserte verk.

Tiril Hasselknippe

Bronse holder seg særdeles godt utendørs da oksideringen som skjer i kontakt med elementene er med på å beskytte metallet fra erodering. Samme prosess som rust, men der rust spiser seg igjennom stålet så har oksideringen/naturlig patinering en beskyttende effekt. Det er kobberinnholdet i bronzen som utgjør denne prosessen og som gjør fargen grønn. Hasselknippe har lagt til patinatester som en del av prosessen der tester behandles i Malmø og sendes til Bergen der de kan ligge utendørs over noen måneder slik at vi kan se om det er noen patineringer som foretrekkes over andre. Her er noe teknisk info om patinaer og bronse:

<https://makeitfrommetal.com/why-do-brass-bronze-and-copper-turn-green/>

Hasselknippe tenker at modellene ikke blir veldig høye/dype (omtrent 45 cm vertikalt) når det gjelder bronsedelen. Bunnplaten kan formes i en svak konveks form slik at regnvann renner ut. Det vil ikke være behov for belysning.

Kasper Bosmans

Emalje er et lite lag av farget glass på stålpånel. Dette er et mer varig materiale enn et veggmaleri, som lett ville fått skader på en lav vegg. Emaljepanelene kan vaskes med vann og vil ha 25 år fargegaranti. Panelene vil produseres av Emaillerie Belge i Brussel, et selskap Kasper Bosmans har jobbet med flere ganger før.

Bosmans veggarbeide vil dekke endeveggen i hovedbygningens Vrimleareal. Veggene er 3,59 meter høye og 6,79 meter brede og brytes opp av en brannør i glass. Verket vil monteres 14,5 cm over gulvet. Statsbygg ved Byggherreavdelingen er informert om at det ikke er ønskelig med el. installasjoner type støpsel brytere etc. på denne vegg. Brannørene kan ikke ha holdemagnet på vegg. Det er ikke spesielle krav til belysning av veggarbeidet.

Eline McGeorge og Alf-Jørgen Aas

Her vil det bli spesielle krav til belysning. Statsbygg er informert om våre ønsker.

Frida Hansen

Etter info fra Bevaringstenestene vil vi ramme inn Hansens verk på følgende måte: Veven plasseres i en forseglet ramme med UV-glass. Dette for å hindre skade fra støv, lys, fukt og insekter. Veven vil henge skjermet for dagslys og vi unngår å belyse den direkte med spotter, da alt lys forårsaker varme som kan tørke tekstiler og gjøre dem sprø. Det vil ellers være normal belysning i rommet.

8. Budsjett

Budsjett , NHH - Rehabilitering av hovedbygning

Prosjektnr 1127001

Prosjektledelse		
Prosjektledelse	Honorar kurator/produsent K/L	300 000,00
Prosjektledelse	Arb.g.avgift	50 000,00
Prosjektledelse	Reiseutgifter og diett	50 000,00
Prosjektledelse	Reserve	50 000,00
Sum prosjektledelse		450 000,00
Kunstrelaterte utgifter		
Kunstoppdrag 1	Tiril Hasselknippe	1 200 000,00
Kunstoppdrag 2	Kasper Bosmans	850 000,00
Kunstoppdrag 3	Eline McGeorge	50 000,00
Kunstoppdrag 4	Rekuratering av samling	360 000,00
Kunstoppdrag	Forprosjekt	40 000,00
Kunstoppdrag	Kjøp av fremmede tj. etc	
Kunstoppdrag	5 % avgift BKH	107 000,00
Sum kunstoppdrag		2 607 000,00
Formidling	Tekster, flyer, publikasjon, formidl.tiltak	108 000,00
Formidling	Informasjon - Skilting	20 000,00
Formidling	Informasjon - Fotodokumentasjon	25 000,00
Formidling	Representasjon	10 000,00
Sum formidling		163 000,00
Reserve	reserve (kun budsjettkonto)	180 000,00
Sum kunstrelaterte utgifter		2 950 000,00
Sum kunstprosjekt totalt		3 400 000,00

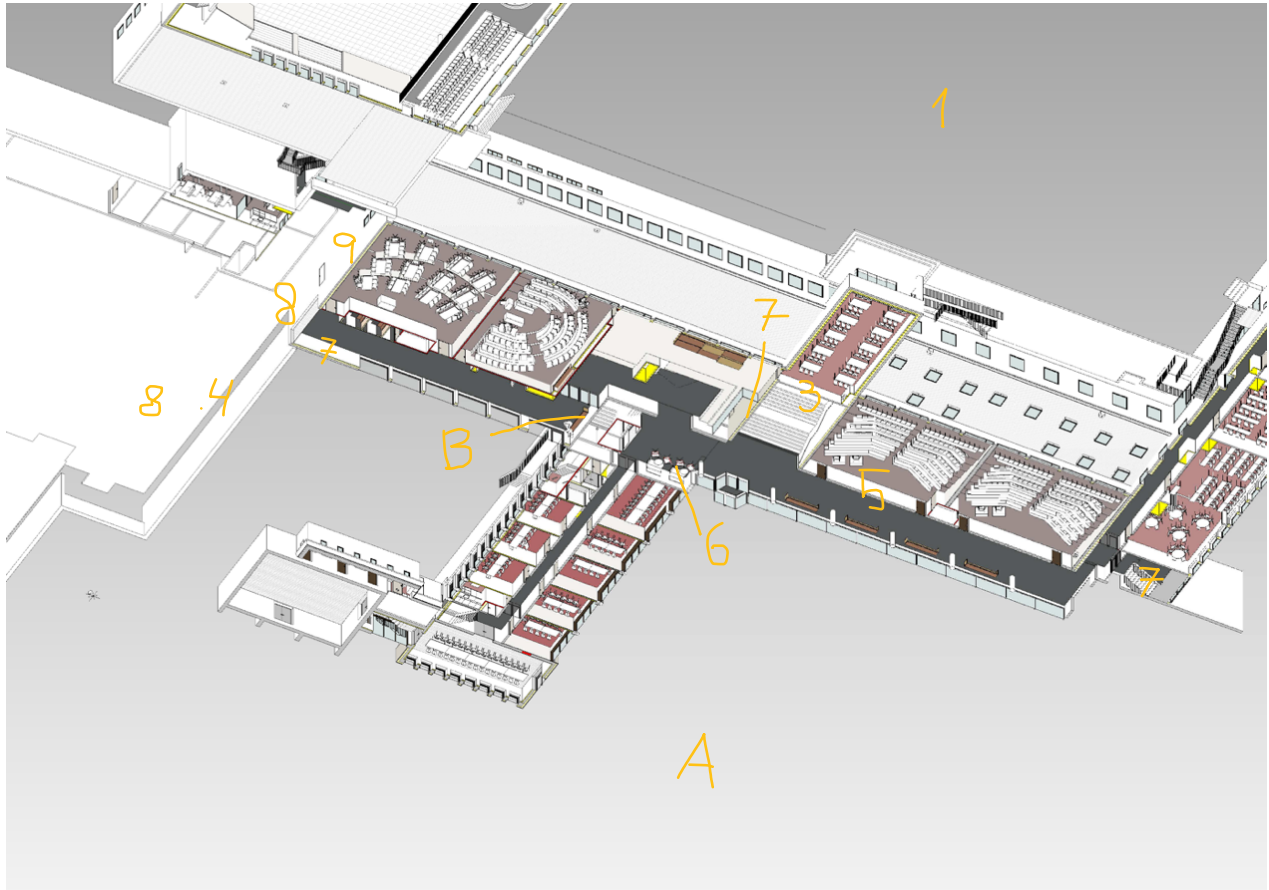
9. Plassering av verkene – tegninger og oversiktsbilde

A = Tiril Hasselknippe
B = Kasper Bosmans
C = Eline McGeorge

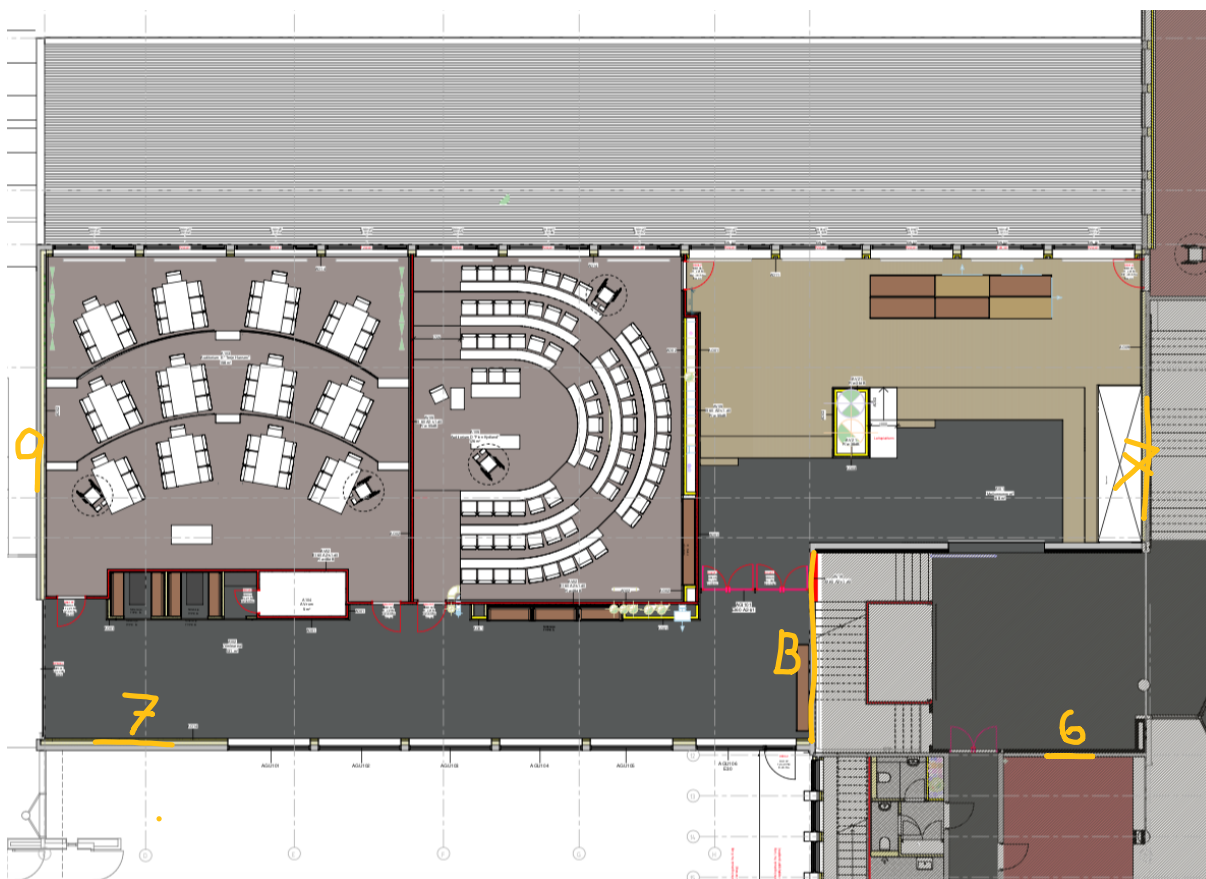
1 = Palle Pernevi
2 = Alf-Jørgen Aas
3 = Inger Sitter, veggmaleri

4 = Inger Sitter, maleri
5 = Arne Vinje Gunnerud
6 = Frida Hansen

7 = Anne Sæland
8 = Sissel Blystad
9 = Ida Ekblad

Resepsjon i underetasje. C = Eline McGeorge, 2 = Alf-Jørgen Aas

Første etasje hovedbygning. B = Kasper Bosmans, 6 = Frida Hansen, 7 = Alternative plasseringer av Anne Sælends «Kors», 9 = Ida Ekblad.

Oversiktsbilde av uteområdet (med Studieadministrasjonen, som nå er revet).
A = Tiril Hasselknippe.

Jenny Kinge
Kurator for kunst til NHH, rehabilitering av hovedbygning
Oslo, november, 2019